

- [Πολιτική](#)
- [Ελλάδα](#)
- [Οικονομία](#)
- [Τέχνες](#)
- [Κόσμος](#)
- [Αθλητισμός](#)
- [Media](#)
- [Αυτοκίνητο](#)

[Επιστροφή](#)

Έντυπη Έκδοση

Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Κυριακή 25 Οκτωβρίου 2009

Πολιτική

Διάλογος

Διάλογοι για την ανάπτυξη και το περιβάλλον

Η «πράσινη» ανάπτυξη άρχισε να αποκτά ευρύτερο ακροατήριο, παγκοσμίως, όταν προβλήθηκε από τον Μπαράκ Ομπάμα ως στρατηγική υπέρβασης της οικονομικής κρίσης.

Βαρύνουσα σημασία στις «πράσινες» πολιτικές έχει αποδοθεί και από τον νέο πρωθυπουργό Γ. Παπανδρέου.

Μένει να αποσαφηνισθεί ποιες είναι αυτές οι πολιτικές, πέρα από εκείνες που αφορούν την αλλαγή των ενεργειακών προτύπων, τα οποία στηρίζονταν ως τώρα στον λιθάνθρακα και στο πετρέλαιο.

Γεγονός είναι ότι η «πράσινη στροφή» διεθνώς υποστηρίζεται κι από ένα ευρύ πλαίσιο ισχυρότατων οικονομικών παικτών που βλέπουν ένα νέο πεδίο ανάπτυξης επενδυτικών πρωτοβουλιών.

Το θέμα προσεγγίζουν στους «Διαλόγους» τρεις διακεκριμένοι επιστήμονες με ειδικότητα στον τομέα.

**Ο καθηγητής Γ. Μυλόπουλος υποστηρίζει ότι έχει ανατραπεί πλέον η παραδοσιακή αντίληψη στην οποία στηρίχθηκαν όλα τα πολιτικά και οικονομικά συστήματα, ότι η οικονομική ανάπτυξη «καταναλώνει» το περιβάλλον και καταβάλλει κάποιο κόστος για την εκ των υστέρων αποκατάστασή του. Κάνει λόγο για ένα νέο μοντέλο που θα είναι οικονομικά αποδεκτό, οικολογικά εφικτό και κοινωνικά δίκαιο.

**Ο καθηγητής Λ. Λουλούδης κάνει ειδική αναφορά στην αγροπεριβαλλοντική πολιτική και στα συγκριτικά πλεονεκτήματα από την ανάπτυξη πράσινων πολιτικών.

Κρίσιμο παράγοντα θεωρεί το πολιτικό πρόβλημα γιατί, όπως σημειώνει, «η προσαρμογή της Ελλάδας στο ευρωπαϊκό κεκτημένο της «πράσινης» οικονομίας δεν έχει άλλο αντίπαλο από τον ίδιο τον εαυτό της».

**Ο Στ. Ψωμάς θεωρεί μονόδρομο τη στροφή στην «πράσινη» οικονομία: «Το να μας βγάλει από το οικονομικό τέλμα και να αποτρέψει την κλιματική καταστροφή είναι ήδη δύο πολύ σημαντικοί λόγοι για να θέλουμε να πετύχει αυτό το εγχείρημα», επισημαίνει.

Ο πράσινος δρόμος στη γεωργία

Επειδή, για λόγους ιστορικούς, προέκυψε η αγροτική και, δευτερευόντως, η περιβαλλοντική να είναι οι πλέον οργανωμένες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις πρώτες δεκαετίες της ίδρυσής της, η λεγόμενη «πράσινη» οικονομία δεν βρίσκεται στη σφαίρα της ουτοπίας όπως πολλοί νομίζουν, αλλά της εν εξελίξει πραγματικότητας.

Ειδικότερα μετά τις Συνθήκες του Μάαστριχτ και του Αμστερνταμ, στη δεκαετία του 1990, οι θεσμικές καινοτομίες που ακολούθησαν τη ρηξικέλευστη αρχή της «ενσωμάτωσης» περιβαλλοντικών μέτρων σε κάθε μέτρο της ευρωπαϊκής πολιτικής, και της αγροπεριβαλλοντικής, επέτρεψαν τη σχετικά ομαλή μετάβαση προς ένα πρότυπο ανάπτυξης της όχι μόνο αγροτικής υπαίθρου αφενός προσανατολισμένο στην επιχειρηματικότητα και το ανταγωνισμό της αγοράς αφετέρου συμβατό με την προστασία και τη διαχείριση του περιβάλλοντος. Το παράδειγμα της αγροτικής οικονομίας είναι διδακτικό.

1 Αλλά, ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Η ελληνική γεωργία παρακολούθησε με καθυστέρηση αυτή την πορεία της ευρωπαϊκής αναπροσαρμογής. Έχασε σχεδόν την πρώτη δεκαετία της λεγόμενης αγροπεριβαλλοντικής πολιτικής, επικεντρωμένη με δυσκολία στη μείωση της νιτρορύπανσης από τη βαμβακοκαλλιέργεια στη Θεσσαλία και στην ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας, κυρίως στην ελαιοκαλλιέργεια.

*Το όφελος ήταν ότι αποκτήθηκε η σχετική διοικητική και τεχνική εμπειρία. Έτσι, στην τρέχουσα δεκαετία, με την πλήρη εφαρμογή της Ενιαίας Αποδεδειγμένης Ενίσχυσης, δηλαδή την αποσύνδεση των επιδοτήσεων από τον όγκο της πραγματοποιούμενης παραγωγής και με ορατή, στο άμεσο μέλλον, την «απειλή» της επανεθνικοποίησης της ΚΑΠ, η αγορά διαδραματίζει ένα νέο ρόλο, με την ευρύτερη έννοια της κυριαρχίας των μεταύλιστικών αξιών στη ζήτηση αλλά και της ηγεμονίας, τουλάχιστον στα μεσοαστικά στρώματα, καταναλωτών οι οποίοι απαιτούν προϊόντα ασφαλή, υψηλής διατροφικής ποιότητας και παραγόμενα με συμβατές προς το περιβάλλον πρακτικές.

*Αυτό σημαίνει τη ριζική αναπροσαρμογή των προτεραιοτήτων της περιφερειακής και αγροτικής ανάπτυξης. Πυρήνας της νέας στρατηγικής οφείλει να είναι η οικολογική διαχείριση των πόρων και η ανάπτυξη συναφών υπηρεσιών διατροφής, αναψυχής, εκπαίδευσης κ.λπ. σε μια πολυτομεακή (γεωργία, βιομηχανία, τουρισμός) οικονομία της υπαίθρου.

2 Τι συμβαίνει στην Ελλάδα; Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα ενός εξ αυτών των τομέων, δηλαδή της γεωργίας, δεν είναι καθόλου αμελητέα και σε συνδυασμό με τον τουρισμό κραυγαλέα. Αναπτυξιακός άξονας, στρατηγικής σημασίας, θα πρέπει να είναι η, ήδη διανυόμενη, τρίτη γενιά μέτρων της ευρωπαϊκής αγροπεριβαλλοντικής πολιτικής και κλειδιά του η βιωσιμότητα της γεωργικής δραστηριότητας και η ανάδειξη του αγροτικού τοπίου ως πεδίου ενσωμάτωσης της μεταρρυθμισμένης αγροτικής και της περιβαλλοντικής πολιτικής.

*Πιο συγκεκριμένα, αποτελεί προτεραιότητα η ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων, μέσω της εφαρμογής της Οδηγίας πλαίσιο για το νερό, ήδη νόμος του ελληνικού κράτους από το 2003, εισάγοντας, μεταξύ άλλων καινοτομιών, πολιτικές τιμολόγησης του νερού για την ανάκτηση του κόστους χρήσης του. Εξίσου επείγουσα η προστασία της γεωργικής γης, η οποία απειλείται από δύο παράγοντες:

(α) την επέκταση άλλων χρήσεων, όπως η οικιστική, η βιομηχανική, η τουριστική κ.ά. και

(β) τη ραγδαίως προϊούσα ερημοποίηση.

*Η αντιμετώπιση της πρώτης απειλής απαιτεί την, εισέτι, αναποτελεσματική θεσμική προστασία της γεωργικής γης μέσω ενός αποτελεσματικού, εθνικού χωροταξικού σχεδιασμού. Η ερημοποίηση, από την άλλη, απειλεί τα δύο τρίτα των εδαφών της χώρας και δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί παρά με την απο-εντατικοποίηση της γεωργίας, την εφαρμογή καλών γεωργικών πρακτικών, την εξοικονόμηση ύδατος, την πρόληψη πυρκαγιών κ.λπ. Η βιοτεχνολογική επανάσταση μπορεί να συνεχίσει και να επιταχύνει τα επιτεύγματα της παραδοσιακής γενετικής βελτίωσης, ειδικότερα μέσω της γενετικής μηχανικής για ενδογονιδιακές τροποποιήσεις με στόχο, μεταξύ άλλων, την προσαρμογή των παραγωγικών ειδών σε ένα επιδεινούμενο κλιματικό περιβάλλον.

3 Τέλος, η προοπτική της παραγωγής βιοκαυσίμων δεν πρέπει να εγκαταλειφθεί από συγκυριακές και πρόχειρες οικονομικές και περιβαλλοντικές αξιολογήσεις της χρήσης τους. Οι έρευνες στην Ελλάδα για τα λεγόμενα «βιοκαύσιμα δεύτερης γενιάς», προερχόμενα από το γλυκό και ινώδες σόργο, την αγριοαγκινάρα κ.ά. έχουν δώσει ελπιδοφόρα αποτελέσματα, ιδιαίτερα ως προς το ενδεχόμενο αξιοποίησης οριακών ή εγκαταλειπομένων γαιών λόγω της νέας ΚΑΠ (π.χ. καπνός, βαμβάκι, σιτηρά κ.ά.). Εξάλλου, η στερεή βιομάζα από τα παραπάνω είδη για θέρμανση ή και ηλεκτρισμό έχει αποδειχθεί αποδοτική ως προς τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου.

4 Στην ενίσχυση της προστασίας και διατήρησης του αγροτικού τοπίου συνοψίζονται οι πλέον φιλόδοξες προτεραιότητες της νέας αγροπεριβαλλοντικής πολιτικής στην Ελλάδα. Το εγχείρημα συνδέεται με την ταυτοποίηση ενός συγκεκριμένου αγροτικού τοπίου μέσω της ανάδειξης των μορφολογικών, αισθητικών, ιστορικών, οικολογικών του ιδιαίτεροτήτων. Σε ένα τέτοιο τοπίο, η διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών του δικτύου Φύση 2000 αποτελεί προτεραιότητα, όταν, μάλιστα, η γεωργική δραστηριότητα στοχεύει σε επώνυμα, ποιοτικά προϊόντα και τη συναφή προσφορά αγρο- ή οικοτουριστικών υπηρεσιών.

Σήμερα δεν μπορεί κανείς να διαχωρίσει τις αναπτυξιακές δυνατότητες της αμπελοκαλλιέργειας στη Σαντορίνη, του ελαιώνα στην Αμφισσα, της αιγοπροβατοτροφίας στον Παρνασσό και την Πίνδο, της παραγωγής φασολιών στις Πρέσπες και τόσων άλλων επώνυμων προϊόντων, από το φυσικό και ανθρωπογενές τοπίο που αθροίζεται στην προστιθέμενη αξία τους.

5 Συμπερασματικά, παρά τα περί του αντιθέτου θρυλούμενα από τους επαγγελματίες καταστροφολόγους ή τους υπερασπιστές της δομικής ακινησίας της οικονομίας, στην αυγή του 21ου αιώνα, η αισιοδοξία είναι δικαιολογημένη. Επειτα από δεκαετίες στήριξης αλλά και στρέβλωσης των δυνατοτήτων της ελληνικής γεωργίας από τις άνισες και άδικες επιδοτήσεις, ο συνδυασμός της ευρωπαϊκής αγροπεριβαλλοντικής πολιτικής, της βιοτεχνολογικής και πληροφορικής επανάστασης και της αναδυόμενης οικολογικής ευαισθησίας των καταναλωτών-πολιτών (οι οποίοι, όπως και οι παραγωγοί, πρέπει να συνεχώς να εκπαιδεύονται) προσφέρει, μέσω της «πράσινης οικονομίας», ένα νέο αναπτυξιακό πλαίσιο. Καθόσον το θεσμικό και τεχνολογικό πλαίσιο, αντικειμενικά υπάρχει. Αλλά δεν φτάνει να υπάρξει.

Απαιτείται και ο υποκειμενικός παράγων. Δηλαδή -άντε να το πούμε ακόμη μια φορά- η ανάληψη του πολιτικού κόστους ώστε η λεγόμενη «πράσινη» οικονομία να μην παραμείνει ως υπόσχεση των προεκλογικών προγραμμάτων των κομμάτων που την επαγγέλλονται. Με δυο λόγια, έστω και αργά, η προσαρμογή της ελληνικής πολιτικής στο ευρωπαϊκό κεκτημένο της πράσινης οικονομίας δεν έχει άλλο αντίπαλο από τον ίδιο τον εαυτό της. Κρίνοντας από το παρελθόν, απώτερο και πρόσφατο μόνο αισιόδοξοι δεν μπορούμε να είμαστε. Ίδωμεν...

* Ο ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΛΟΥΛΟΥΔΗΣ είναι καθηγητής Προστασίας του Αγροτικού Περιβάλλοντος στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Μια δύσκολη συγκατοίκηση

Το φυσικό περιβάλλον συντηρεί την οικονομική ανάπτυξη. Κι η ανάπτυξη, από την αγροτική και τη βιομηχανική έως την τουριστική, «καταναλώνει» το φυσικό περιβάλλον, εξαντλώντας και υποβαθμίζοντας τα αγαθά και τους πόρους του. Περιβάλλον και ανάπτυξη βρίσκονται, λοιπόν, σε δυναμική αλληλοσυσχέτιση και συνδέονται με σχέσεις ανταγωνισμού.

*Η παραδοσιακή αντίληψη στην οποία στηρίχθηκαν μέχρι σήμερα όλα τα πολιτικά και κοινωνικοοικονομικά συστήματα, και η οποία ήθελε την οικονομική ανάπτυξη να αποτελεί την πρώτη προτεραιότητα, σε αντίθεση με τη φροντίδα για το περιβάλλον, η

οποία ταυτίστηκε με το κόστος τής εκ των υστέρων αποκατάστασης, θεωρείται σήμερα ως η κύρια πηγή των μεγάλων αδιεξόδων του πλανήτη.

Οχι μόνο γιατί οδήγησε σε μη αντιστρεπτές περιβαλλοντικές βλάβες, αλλά και γιατί συνέδεσε την προστασία και τη διατήρηση του περιβάλλοντος με την επένδυση μεγάλου μέρους των κερδών της ανάπτυξης. Οξύνοντας με τον τρόπο αυτό τις σχέσεις ανταγωνισμού μεταξύ περιβάλλοντος και ανάπτυξης και καθιστώντας την προστασία του περιβάλλοντος περιοριστικό παράγοντα στην προσπάθεια για την επίτευξη του μεγάλου στόχου της κοινωνικής ευημερίας.

*Η πρώτη συγκροτημένη προσπάθεια για την αρμονική συνύπαρξη των δύο ανταγωνιστικών... συγκατοίκων έγινε στα τέλη του 20ού αιώνα, με την παραδοχή της Αειφόρου Ανάπτυξης για το Περιβάλλον. Σύμφωνα με την οποία η ανάπτυξη για να είναι βιώσιμη και να έχει διάρκεια στο χρόνο, πρέπει να έχει ως όριο τη φέρουσα ικανότητα της φύσης. Η έννοια μιας ανάπτυξης με όρια και περιορισμούς επανέφερε το στοιχείο της συμβατότητας μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης, περιβαλλοντικής προστασίας και κοινωνικής ευημερίας, σε ρεαλιστική βάση.

*Η ολοκληρωμένη θεώρηση των περιβαλλοντικών συστημάτων και η εξέτασή τους σε ενιαίο πλαίσιο με τις οικονομικές και τις κοινωνικές επιδιώξεις, συνέβαλε ώστε η παραδοχή της αειφορίας να αποκτήσει χαρακτηριστικά αποτελεσματικότητας. Η εφαρμογή της αρχής της διαχείρισης της ζήτησης και η επιδίωξη του στόχου της εξοικονόμησης των φυσικών και ενεργειακών πόρων συνέβαλε στην αποδοτικότητα των αειφορικών πολιτικών. Η αποκεντρωμένη και συμμετοχική τέλος διαχείριση του περιβάλλοντος έδωσε στην αειφορία χαρακτηριστικά δημοκρατικής διακυβέρνησης.

*Η παραδοχή της αειφορίας όμως, θέτοντας όρια και περιορισμούς στην ανάπτυξη, στάθηκε αδύναμη να απαντήσει στα μεγάλα προβλήματα της ύφεσης και της ανεργίας που μαστίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες.

Η ανθρώπινη ευφυΐα αναζητεί σήμερα, στο πρότυπο του αρχαιοελληνικού μέτρου, ένα πολιτικό σύστημα που να υπηρετεί ισόρροπα την οικονομική, την περιβαλλοντική και την κοινωνική ανάπτυξη. Επιδιώκοντας ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο που, στηριζόμενο στα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε τόπου, θα μπορεί να είναι συγχρόνως οικονομικά αποδοτικό, οικολογικά εφικτό και κοινωνικά δίκαιο.

*Η «πράσινη» ανάπτυξη και οι «πράσινες» οικονομικές δραστηριότητες, ενσωματώνοντας πλήρως τις περιβαλλοντικές παραμέτρους στους οικονομικούς στόχους, λειτουργούν αφ' εαυτών και ως κίνητρα οικολογικής συμπεριφοράς. Η αξιοποίηση «πράσινων» επιχειρηματικών και οικονομικών δραστηριοτήτων, συμβατών με το κλίμα και το φυσικό περιβάλλον, αποδίδει για πρώτη φορά αναπτυξιακό χαρακτήρα στους περιβαλλοντικούς στόχους. Δίνοντας με τον τρόπο αυτό νέες διεξόδους και στο πρόβλημα της απασχόλησης.

*Η οικολογική και η βιολογική γεωργία, τα ποιοτικά αγροτικά προϊόντα με ονομασία προέλευσης, ο αγροτουρισμός κι ο οικοτουρισμός, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και οι σύγχρονες τεχνολογίες επεξεργασίας και διαχείρισης αποβλήτων και απορριμμάτων, αποτελούν παραδείγματα πράσινων δραστηριοτήτων που ενώ είναι απόλυτα συμβατές με τη φέρουσα ικανότητα των φυσικών συστημάτων, δεν ταυτίζονται υποχρεωτικά με «λιγότερη» ανάπτυξη.

*Προκειμένου όμως η περιβαλλοντική συνιστώσα να διαχέεται οριζόντια σε όλους τους αναπτυξιακούς τομείς, απαιτείται μια άλλη πολιτική αντίληψη. Η ένταξη στα οικονομικά μεγέθη της αξίας του φυσικού κεφαλαίου με θετικό πρόσημο και των περιβαλλοντικών καταστροφών με αρνητικό, καθώς και οι πράσινοι λογαριασμοί που αποδίδουν κίνητρα οικολογικής δράσης και αποθαρρύνουν τις εχθρικές για το περιβάλλον πρακτικές και δραστηριότητες, δεν απαιτούν τίποτε περισσότερο από ένα νέο τρόπο λειτουργίας του κράτους. Οπου η φύση και τα αποθέματά της, ως δημόσια αγαθά, θα ανήκουν εξίσου σε όλους κι όχι μόνο στους επιτήδειους και τους οικονομικά ισχυρούς. Κι όπου το κέρδος δεν θα ταυτίζεται υποχρεωτικά με την καταστροφή των δημόσιων αγαθών.

*Η νέα αντίληψη γυρίζει οριστικά την πλάτη σ' αυτό που συμβαίνει μέχρι σήμερα, σύμφωνα με το οποίο οι επενδύσεις στο φυσικό περιβάλλον και στην αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών χαρακτηρίζονται ως δαπάνες στον κρατικό προϋπολογισμό. Τη στιγμή που οι περιβαλλοντικές καταστροφές, όσο συντηρούν συμφέροντα και εξυπηρετούν σκοπιμότητες, (καταπατήσεις, αυθαίρετα κ.λπ.), εγγράφονται ως κέρδη για την εθνική οικονομία.

*Το τολμηρό του εγχειρήματος είναι ταυτόχρονα και το μεγάλο του μειονέκτημα. Γιατί ένα πολιτικό σύστημα που υπόσχεται να συγκρουστεί με συμφέροντα και κατεστημένες αντιλήψεις, είναι αβέβαιο αν θα καταφέρει να κερδίσει την κοινωνική αποδοχή.

Μένει λοιπόν να αποδειχτεί αν το συλλογικό ένστικτο επιβίωσης είναι ισχυρότερο από την ανθρώπινη απληστία.

*Ο ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΜΥΛΟΠΟΥΛΟΣ είναι καθηγητής Πολυτεχνικής Σχολής ΑΠΘ, διευθυντής Τομέα Υδραυλικής και Τεχνικής Περιβάλλοντος.

Υπάρχει καλύτερη πρόταση;

Αν αναζητάτε ένα γιατρικό για όλες τις αρρώστιες, καλύτερα γυρίστε σελίδα από τώρα. Αν πάλι ψάχνετε για μια ρεαλιστική διέξοδο στα σημερινά οικονομικά και αναπτυξιακά αδιέξοδα, δώστε προσοχή στα παρακάτω:

*Η «πράσινη» ανάπτυξη υπόσχεται σήμερα να δώσει μία νέα ορμή στην καταρρακωμένη οικονομία, να περισώσει ή και να δημιουργήσει νέες θέσεις απασχόλησης, να μας βγάλει από το τέλμα.

Και όλα αυτά προστατεύοντας ταυτόχρονα ότι πιο πολύτιμο έχουμε: το περιβάλλον και τις βάσεις της ίδιας της ζωής.

*Ακούγεται πολύ καλό για να είναι αλήθεια, γι' αυτό και υπάρχει ακόμη σκεπτικισμός για τις προοπτικές της «πράσινης» οικονομίας. Κι όμως, αν δούμε λίγο ξεκάθαρα την κατάσταση σήμερα, θα διαπιστώσουμε ότι η στροφή στην «πράσινη» οικονομία είναι σχεδόν μονόδρομος. Δίπλα και παράλληλα στην οικονομική ύφεση, ελλοχεύει ένας μεγαλύτερος κίνδυνος, αυτός των κλιματικών αλλαγών. Με ή χωρίς οικονομική κρίση, η ανθρωπότητα έχει να κερδίσει ένα μείζον στοιχείο. Ή θα αντιμετωπίσει τις κλιματικές αλλαγές επενδύοντας στις κατάλληλες πολιτικές και τεχνολογίες ή θα υποστεί τις συνέπειες.

*Η αδράνεια δεν συνιστά καν επιλογή, αφού πέραν των δυσβάσταχτων περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιπτώσεων, η αδράνεια ενέχει και ένα τρομακτικό οικονομικό κόστος, πολύ υψηλότερο από το κόστος που απαιτούν οι επενδύσεις στην καθαρή ενέργεια προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι κλιματικές αλλαγές. Σύμφωνα με την περίφημη πια έκθεση Stern, το κόστος της αδράνειας μεταφράζεται σε μείωση του παγκόσμιου ΑΕΠ κατά 5% έως 20%, εκτίμηση που κάποιοι μάλιστα θεωρούν συντηρητική. Το αντίστοιχο κόστος αντιμετώπισης των κλιματικών αλλαγών ισοδυναμεί περίπου με το 1-2% του παγκόσμιου ΑΕΠ (για το έτος 2050).

*Υπάρχει ένας καλός λόγος που ένα σημαντικό μέρος των χρημάτων πηγαίνει προς πράσινες κατευθύνσεις.

Όπως έδειξε σχετική μελέτη στις ΗΠΑ, η τόνωση της οικονομίας μέσω της διοχέτευσης δημόσιων πόρων σε πράσινες επενδύσεις, δημιουργεί περισσότερες θέσεις εργασίας απ' ό,τι αν τα χρήματα αυτά διοχετευτούν στην ιδιωτική κατανάλωση ή ακόμη χειρότερα σε παραδοσιακούς τομείς της οικονομίας, όπως π.χ. η πετρελαϊκή βιομηχανία.

*Η πράσινη ανάπτυξη προβάλλει λοιπόν ως μία ασφαλιστική δικλίδα στη διασφάλιση των θέσεων εργασίας που απειλούνται ή και στη δημιουργία νέων ώστε να ξανακερδηθεί η αναπτυξιακή ορμή που απαιτείται για το ξεπέρασμα της κρίσης.

Αυτές οι θέσεις εργασίας αφορούν τομείς της οικονομίας που είτε δεν έχουν παραλύσει τελείως από το δηλητήριο της κρίσης είτε κρίνονται ως απαραίτητοι για την καταπολέμηση των κλιματικών αλλαγών. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν που στην πρώτη γραμμή αυτής της νέας πολιτικής απασχόλησης βρίσκονται οι τομείς εκείνοι που μας οδηγούν σε μία οικονομία χαμηλής έντασης άνθρακα. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ), οι τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας, η οικολογική δόμηση και οι πράσινες μεταφορές φαντάζουν πια ως το μαγικό ραβδί που μπορεί να δώσει ελπίδα σε ένα κόσμο φοβισμένο και απαισιόδοξο.

*Πολλά υποσχόμενες είναι και οι συναφείς δραστηριότητες που αφορούν την εναλλακτική διαχείριση των απορριμμάτων, τη βιολογική γεωργία, τα προϊόντα πράσινης χημείας, τον οικοτουρισμό και την προστασία της βιοποικιλότητας. Το πρόθεμα «πράσινο» μοιάζει να λειτουργεί ως θεραπεία στο καρκίνωμα που κατατρώει τις σάρκες της οικονομίας.

*Η «πράσινη» ανάπτυξη εισέβαλε εσχάτως δυναμικά και στην πολιτική αρένα. Όχι μόνο γιατί την υιοθέτησε ως βασικό προεκλογικό του μήνυμα το κυβερνών κόμμα, αλλά και γιατί, με ελάχιστες εξαιρέσεις, όλες οι πολιτικές δυνάμεις φαίνεται να ασπάζονται λίγο-πολύ τη νέα αναγκαιότητα.

Και βέβαια η τάση αυτή δεν είναι μόνο εγχώρια. Από τον Ομπάμα, μέχρι τις δυναμικά αναπτυσσόμενες οικονομίες της Κίνας και της Ινδίας, το πράσινο καθορίζει το παρόν και προδιαγράφει το μέλλον.

*Όπως βέβαια συμβαίνει συχνά, υπάρχουν πολλές αποχρώσεις του πράσινου. Η πράσινη ανάπτυξη της κυβέρνησης δεν ταυτίζεται πάντα με τα πράσινα οράματα των περιβαλλοντικών οργανώσεων. Μπορεί, για παράδειγμα, να υπάρχει κάποια συμφωνία για την ανάπτυξη των καθαρών πηγών ενέργειας, αλλά η εκτροπή του Αχελώου σίγουρα δεν είναι στις προτεραιότητες που μοιράζονται οι δύο πλευρές. Κάποιοι πρασινοκόκκινοι πάλι θα ήθελαν μια «πράσινη» ανάπτυξη με περισσότερες κοινωνικές ευαισθησίες.

*Όπως είπαμε όμως και στην αρχή, ας μην αναζητούμε το μαγικό ραβδί που θα μας λύσει όλα μας τα προβλήματα. Ας αρκεστούμε σ' αυτά που όντως μπορεί να προσφέρει σήμερα η «πράσινη» ανάπτυξη. Και δεν είναι λίγα. Το να μας βγάλει από το οικονομικό τέλμα και να αποτρέψει την κλιματική καταστροφή είναι ήδη πολύ σημαντικοί λόγοι για να θέλουμε να πετύχει αυτό το εγχείρημα.

*Ας διαλέξουμε λοιπόν το πράσινο ως το χρώμα της ελπίδας και ο καθένας ας βάλει στον προσωπικό του καμβά την απόχρωση που επιθυμεί. Όσον αφορά αυτούς που στέκονται αυστηροί έως αρνητικοί στην ιδέα της «πράσινης» ανάπτυξης, θα ήθελα να τους απευθύνω απλώς ένα ερώτημα. Σκέφτεστε τίποτα καλύτερο;

* Ο ΣΤΕΛΙΟΣ ΨΩΜΑΣ είναι σύμβουλος σε θέματα Ενέργειας και Περιβάλλοντος.